

Nina Pierson

ON
GEBONDEN

Over vrouw-zijn
in een wereld vol idealen

Inleiding

*We gooien baren los
We dansen door de stad
Tot onze tenen bloeden
Tot onze lijven zweten
Tot ze om genade smeken
En als de zon opkomt zal alles anders zijn
Je went er maar aan dit is de nieuwe tijd*

Pip Lieke Lucas – ‘Als het donker wordt’

‘Mama, waarom is jouw vulva zo... anders? Zo gelubberd?’ Ik sta poedelnaakt in de badkamer als mijn dochter het vraagt. Nieuwsgierig. Zonder oordeel.

‘Goeie vraag, liefje,’ antwoord ik en ik voel haar naar mijn vulva staren. ‘Ik denk omdat ik kinderen heb gekregen.’

Snel voeg ik eraan toe, als een bezwering: ‘Ik vind haar wél mooi zo.’

Ik wil mijn onzekerheid niet aan haar laten zien. Maar ze raakt een snaar. Sinds mijn nieuwe relatie – en de veelvuldige befsessies die daarbij geserveerd worden – ben ik me meer dan ooit van mijn vulva bewust. Voor het eerst werd de gedachte aan een schaamlipcorrectie concreet. Ik vind mijn vulva namelijk ook al jaren ‘gelubberd’.

De vragen bleven, ongeremd nieuwsgierig, komen. ‘Waarom scheer jij je benen?’ ‘Waarom draag je make-up?’

‘Gewoonte,’ zei ik steeds. ‘Ik ben eraan gewend.’ Ik hoorde mezelf steeds antwoord geven en het klonk laf. Maar ik had geen beter, doordacht antwoord: ik begon ermee op mijn dertiende omdat anderen het deden, omdat het werd verwacht. Net als push-upbeha’s, deodorant en touwtjesstrings.

De open, oordeelloze vragen van mijn dochter kropen onder mijn huid. En hoewel ik steeds neutraal probeerde te zijn in mijn antwoor-

den, zei het feit dat ik me daar zo bewust van was eigenlijk al meer. Want wat vertelde ik haar nu met die ondoordachte gewoontes en antwoorden? Dat een gezicht pas mooi is met make-up? Dat een lichaam pas sexy is als het glad is? Waar komen die ideeën vandaan, en van wie zijn ze eigenlijk?

Langzaam schoof mijn nieuwsgierigheid op naar iets groters: in welke wereld maak ik mijn keuzes? Welke normen, idealen en structuren sturen mijn verlangens? Scheren en make-up lijken onschuldig, tot je vraagt hoeveel ervan vrije keuze is en hoeveel plichtmatig voldoen aan een opgelegd ideaal. Als vrouw die zichzelf behoorlijk vrij en onafhankelijk achtte, was dat een nogal confronterende overweging. Hoe vrij ben ik echt?

En hoe staat het verder met mijn zelfbeeld? Waarom vind ik de rimpels van mijn vriend zo godvergeten sexy en de mijne om te huilen? Waarom schaamde ik me voor mijn abortus? Waarom voel ik me zo vaak niet goed genoeg als moeder? Waarom dacht ik dat scheiden automatisch traumatisch was voor kinderen? Waarom ontdekte ik pas op mijn veertigste wat ik écht geil vind?

Al deze vragen stuurden me uiteindelijk een en dezelfde richting op, naar de hamvraag: wat wil ik nu echt?

Het was niet de eerste keer dat die vraag bovenkwam. Mijn therapeut stelde deze al een aantal jaren eerder, op een moment dat ik het gevoel had een leven te leven dat niet van mij was. Mijn hoofd zat vol ideeën over relaties die mijn hart blokkeerden. Ik leerde dat ontrafelen wat van mij is en wat van anderen komt geen vanzelfsprekendheid is. De wortels hiervoor zaten diep: als kind had ik pleasen geleerd om te overleven; ik dissocieerde van mijn eigen verlangens om erbij te horen.

Wat hielp, ontdekte ik, was een visie ontwikkelen: mijn ervaringen combineren met kennis, zodat de wereld waarin ik leef begrijpelijker werd. Met een eigen visie kon ik afstand nemen van meningen van buitenaf en beter bepalen: is dit nuttig voor mij, of vooral belangrijk voor een ander? En ik leerde loslaten wat niet werkte.

Een duidelijk voorbeeld: mijn kijk op bevallen. Net als veel vrouwen van mijn generatie groeide ik op met een stereotypisch idee over bevallen. Je kent het vast: een vrouw in het ziekenhuis, gillend, gehuld in ijskoud wit tl-licht, liggend op haar rug, die met behulp van puf-coaching en een gynaecoloog tussen haar knieën haar kind op de wereld zet. Een machteloze vrouw, overgeleverd aan de situatie.

Een geboortecursus waar ik bij toeval terecht kwam, keerde dat beeld volledig om: bevallen als een gebeurtenis waar je zeggenschap over hebt, waar je autonomie hebt. Ik leerde over de hormonale fysiologie van bevallingen en dat die niet per se in dat steriele ziekenhuis hoeven plaats te vinden. Zeker niet in Nederland, waar voor gezonde zwangere vrouwen (zonder medische complicatie) geldt dat thuis en in het ziekenhuis tot achter de komma nauwkeurig net zo veilig zijn. Met die kennis beviel ik uiteindelijk thuis, op handen en knieën onder de *hands-off* zorg van een verloskundige. Zowel de eerste keer als de volgende drie keren.

Dit proces van kennis vergaren om me los te maken van hardnekkige en geïnternaliseerde ideeën herhaalde zich recenter een aantal keren in mijn leven. Rond mijn abortus bijvoorbeeld. Ik werd erna overspoeld door schuld, schaamte en verdriet. Welke moeder kiest nu voor abortus, dacht ik? Een oordeel dat ook van buitenaf kwam: volgers struikelden over elkaar heen om me te vertellen wat voor egoïstische keuze ik had gemaakt toen ik mijn ervaring deelde op Instagram.

Gelukkig herinnerde ik me de kracht van kennis en ik ging de geschiedenis en de taal rond abortus onderzoeken. Langzaam begreep ik dat mijn verdriet twee bronnen had: het persoonlijke verdriet rondom een complexe situatie én de culturele schaamte die ons wordt opgelegd. Door dat onderscheid te maken bevrijdde ik mezelf van het extra gewicht.

Heb je weleens met een boswachter door het bos gelopen? Eerst zie je alleen maar begroeiing, en alles lijkt op elkaar. Maar dan wijst ze je op

een berk, een eik, een grote bonte specht, een boomklever... En hoe meer je leert, hoe meer je ziet en herkent. Die eik is toch in de verste verte niet te vergelijken met die beuk! En een vogel is geen vogel, maar een mus, een roodborst, een ekster. Je leert, met andere woorden. De schellen vallen van je ogen en je ziet de wereld helderder.

Zo is het ook met het ontrafelen van verlangens, ideeën, wensen, verwachtingen. Ze zijn niet allemaal hetzelfde. En ze komen ook niet allemaal uit jezelf. Je leert systemen herkennen (bomen van elkaar onderscheiden) en je leert waar ze voor dienen. En wat nog meer *empowering* is: je leert wíe ze dienen.

Wij mensen zijn sociale, poreuze wezens, compleet afhankelijk van en in samenspel met onze omgeving. We maken ons ideeën uit onze samenleving en cultuur eigen. De bekende feminist en poëet Adrienne Rich schreef: 'Ervaring vormt ons. Toeval vormt ons. De sterren en het weer. Onze eigen aanpassingen en opstanden vormen ons. Maar bovenal vormt de sociale orde om ons heen ons.'

Door te begrijpen hoe maatschappelijke structuren, idealen en taal mijn binnenwereld hebben gevormd, kon ik gaan onderscheiden wat écht van mij is en wat ik heb overgenomen. Dat is de kern van dit boek.

Ik ontrafel de verhalen die mij zijn verteld over vrouwelijkheid, moederschap, liefde, schoonheid, seks en succes. Ik onderzoek wat natuur is en wat cultuur, en hoe die twee zich in mij verstrengelen. Ik leun op onderzoekers en denkers, maar vooral op mijn eigen ervaringen. Want: begrijpen is pas het begin, loskomen is het werk.

Mijn emancipatie begon niet met strijd maar met nieuwsgierigheid, met diezelfde vraag: wat wil ik nu écht? Kennis werd mijn gereedschap om regie te pakken over wat in mijn macht ligt.

Ongebonden gaat over loskomen van verwachtingen en idealen die je kleiner maken. Over een eigengereid leven dat klopt met wie je bent,

niet met wie je zou moeten zijn. Ik schrijf heel bewust vanuit mijn eigen positie – witte, heteroseksuele, cisgender vrouw met universitaire opleiding – en weet dat mijn vrijheid mede mogelijk is door een hoeveelheid aan privileges. Veel vrouwen ervaren een veel grotere ongelijkheid; juist daarom wil ik onderzoeken hoe die ongelijkheid ook in mij werkt. Door mezelf te bevrijden probeer ik ruimte te maken voor anderen.

Deze zoektocht is geen rechte lijn. Hij is kronkelig, warrig, menselijk. Maar hij brengt me dichterbij mezelf en daarmee dichterbij anderen. Hoe meer ik in vrijheid leef, hoe meer ruimte er ontstaat voor anderen om hetzelfde te doen.

Terug naar de badkamer: ik kan je vertellen dat ik, nu ik dit opschrijf, voorgoed genezen ben van mijn verlangen naar een schaamlipcorrectie. Onderzoek leerde me dat mijn hunkering naar een ‘Barbie-poes’ geen pure privéwens was, maar ingegeven door een cultuur, namelijk gladde porno, oftewel een obsessie met jeugd en gladheid die eind jaren negentig werd opgeschaald en sindsdien de normen dicteert. Ik ontdekte ook dat zo’n 60 procent van de vrouwen ‘outies’ heeft, waarbij de binnenste schaamlippen groter zijn dan de buitenste. Een gesprek met een plastisch chirurg leert me dat zij zelfs denkt dat 90 procent van de vrouwen die zij ziet van boven de dertig zo’n vulva heeft. Een volstrekt normale verhouding, vaak verbonden met hormonen en ouder worden.

Het grappige is: ik vind ze nu oprecht mooi. Mijn vulvalippen zijn niet veranderd. Alleen mijn blik is veranderd. En die verandering voelt als een revolutie.

Ik hoop dat mijn vulvaverhaal je de inspiratie geeft om je blik ook te openen. Of in elk geval, dit boek.

De wereld waarin ik keuzes maak

Voordat ik echt begin, wil ik het kader schetsen vanwaaruit ik de wereld bekijk. Het kader dat mijn denken, keuzes en verwachtingen beïnvloedt. En niet alleen die van mij, maar van ons allemaal. Want we maken onze keuzes niet in een vacuüm. We leven binnen structuren die ons vormen, vaak zonder dat we dat doorhebben.

Dat kader heet het patriarchaat. Je hebt het woord vast al vaak gehoord, maar misschien is niet altijd helemaal duidelijk wat ermee bedoeld wordt. Het is ook vrij ongrijpbaar – al zijn de gevolgen heel reëel.

Het patriarchaat is geen losstaand verschijnsel of een bewust plan, maar een systeem. Je zou het kunnen zien als een onzichtbare architectuur, een blauwdruk die bepaalt hoe de samenleving is ingericht. Het is een sociaal systeem dat berust op hiërarchie: één dominante groep met macht (historisch de witte, heteroseksuele man) en een ondergeschikte groep (de vrouw, en breder: iedereen die niet binnen dat dominante model past). Het draait in essentie om macht, controle en ongelijkheid en het werkt zo subtiel dat het vaak niet eens meer opvalt.

Het woord komt uit het Grieks: *pater* (vader) en *archein* (heersen). Letterlijk: vaderheerschappij. Maar het patriarchaat is niet één bedacht plan of een kwaad genie dat achter een gordijn de touwtjes in handen heeft. Het is bovendien door de eeuwen heen ontstaan. Niet op één moment, maar geleidelijk, uit talloze kleine handelingen, gewoontes en structuren die elkaar in duizenden jaren hebben versterkt.

Een kleine les in geschiedenis

Tijdens de overgang van jagers-verzamelaars- naar landbouwsamenlevingen kregen mannen, door hun fysieke arbeid op het land, meer economische macht. Land werd bezit. Bezit kon worden geërfd. En erfgenamen moesten zekergesteld worden, dus werd controle over vrouwen en hun seksualiteit een maatschappelijk belang. Wat begon als een praktische taakverdeling werd een verdeling van macht. Vrouwen verloren zeggenschap en werden afhankelijk van mannen: economisch, juridisch, sociaal.

Religie versterkte die hiërarchie. De drie grote abrahamitische religies (jodendom, christendom en islam) schreven vrouwelijke ondergeschiktheid in hun heilige teksten. De vrouw werd in alles een mindere. Niet zij baarde de eerste mens, maar God schiep Adam, en Eva werd uit Adams rib geschapen. De vrouw was bovendien degene die verleidde en zondigde. Had zij Adam niet laten eten van de appel, het begin van alle kwaad? De man werd het hoofd van het gezin, de vrouw stond daaronder.

De Kerk werd de hoeder van dit systeem: die bepaalde de wetten, het onderwijs, de moraal. Vrouwen mochten niet studeren, niet erven, niet handelen zonder toestemming van hun man.

Wat ooit ‘nuttig’ leek werd ‘natuurlijk’. En wat ‘natuurlijk’ leek werd heilig.

Zo ontstonden genderrollen: de man als rationeel, sterk en kostwinner, de vrouw als zorgzaam, emotioneel en afhankelijk. Die rollen werden niet alleen voorgeschreven, maar ook afgedwongen via taal, instituties en sociale druk. Val je erbuiten, dan word je bestraft. Een jongen die huult is een mietje, een meisje dat haar grenzen stelt is een feeks.

Goed om op dit moment scherp te hebben is dat gender en sekse niet hetzelfde zijn. Gender is een verzameling sociaal-culturele aspecten die een maatschappij een sekse toewijst. En sekse gaat over biologie:

ben je geboren met ballen of eierstokken, met een penis of een vulva, met XY- of XX-chromosomen? Gender heeft dus eigenlijk niets met biologie te maken, maar alles met de verhalen die we als samenleving over mannen en vrouwen vertellen.

Het patriarchaat schrijft dus niet alleen voor wat mannen en vrouwen 'horen te doen', maar ook hoe ze 'horen te zijn'. Die hiërarchie zie je tot op de dag van vandaag terug in onze cultuur, economie en wetgeving. Het patriarchale systeem bepaalt wie er ruimte krijgt, wie serieus genomen wordt, wie betaald wordt en wie onzichtbaar blijft.

Van patriarchaat naar seksisme

Als het patriarchaat het systeem is, dan is seksisme het symptoom. Seksisme betekent letterlijk discriminatie of vooroordeel op basis van geslacht. Dat kan openlijk en vijandig zijn – 'vrouwen horen achter het aanrecht' – of subtieler en zogenaamd vriendelijk – 'vrouwen kunnen nu eenmaal beter zorgen'. Dat laatste heet welwillend of ambivalent seksisme: het verpakt ongelijkheid in zogenaamde zorgzaamheid, liefkozing of waardering van zogenaamde 'vrouwelijke aspecten'. Maar beide versterken hetzelfde systeem: vrouwen worden anders beoordeeld dan mannen, vaak op manieren die hun bewegingsruimte verkleinen.

Een voorbeeld daarvan is de seksuele dubbele standaard. Seksueel actieve mannen worden gezien als ervaren of viriel, seksueel actieve vrouwen als losbandig of 'makkelijk'. Een man die assertief is in bed is avontuurlijk, een vrouw die dat is te gretig. Een man met veel partners is een player, een vrouw een slet.

Deze dubbele moraal beperkt niet alleen seksuele vrijheid, maar ook zelfbeschikking. Ze leert vrouwen zich te schamen voor hun lichaam en hun verlangens en bevestigt opnieuw wie controle heeft over wie.

Het patriarchaat en het kapitalisme

Het patriarchaat houdt ongelijkheid in stand, maar wordt ook gevoed door het kapitalisme, het economisch systeem waarin we leven. Kapitalisme draait op winst, bezit en productiviteit en profiteert van bestaande ongelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Betaald werk, meestal uitgevoerd door mannen, kreeg waarde en status. Onbetaald werk – denk aan zorgen, opvoeden, schoonmaken – bleef onzichtbaar en werd ‘natuurlijk vrouwenwerk’ genoemd. Maar zonder dat werk zou geen enkele economie kunnen functioneren. Volgens berekeningen van het Instituut voor Publieke Economie in opdracht van *De Correspondent* vertegenwoordigt onbetaalde zorg in Nederland jaarlijks zo'n 215 miljard euro aan waarde. Dat is een kwart van het bruto binnenlands product! En het grootste deel van dit onbetaalde werk wordt door vrouwen verzet. Toch wordt het niet beloond, niet meegeteld en nauwelijks gezien.

Die twee systemen houden elkaar dus in stand: het patriarchaat rechtvaardigt ongelijkheid, het kapitalisme verdient eraan.

De genderkloof vandaag

Die ongelijkheid is minder ongrijpbaar dan je zou denken. Sterker nog, die laat zich meten. Het World Economic Forum publiceert jaarlijks de Global Gender Gap Index, die wereldwijd de kloof tussen mannen en vrouwen in kaart brengt op het gebied van economie, onderwijs, gezondheid en politieke macht.

Nederland staat sinds 2025 op een schrikbarend lage plek, namelijk op nummer 43. We bungelen daarmee net onder Trumps ronduit vrouwonvriendelijke Amerika en net boven Burundi. We beschouwen onszelf als een progressief land, maar de cijfers laten intussen een totaal ander beeld zien. Ik noem er nog een paar. De loonkloof tussen mannen en vrouwen is 10,5 procent, de pensioenkloof 40 procent. Tien jaar na de geboorte van hun eerste kind verdienen vrouwen ge-

middeld 35 procent minder – de zogeheten babyboete. Vrouwen doen gemiddeld 26 uur per week aan onbetaalde zorgtaken, mannen 17 uur. En hoewel vrouwen beter opgeleid zijn dan ooit, blijft de macht ongelijk verdeeld: nog geen 20 procent van de bestuurders in grote bedrijven is vrouw. Het kabinet-Jetten telt 7 vrouwelijke en 11 mannelijke ministers; nog altijd geen evenwichtige fiftyfiftyverdeling.

Deze cijfers zijn geen toevalligheden, maar het resultaat van eeuwen aan culturele, economische en institutionele patronen – patronen die bepalen wat normaal is, en wie dat bepaalt. Een VN-comité concludeerde in 2026 dat Nederland nog altijd meer moet doen om de mensenrechten van vrouwen te garanderen en gendergelijkheid te bevorderen.

We leven dan wel niet meer in de tijd van de landbouwrevolutie en fysieke kracht bepaalt niet langer onze waarde, maar ons wereldbeeld is niet evenredig meegeëvolueerd. Zoals de bekroonde *New York Times*-bestsellerauteur en invloedrijke feminist Chimamanda Ngozi Adichie schrijft: ‘The person more qualified to lead is not the physically stronger person. It is the more intelligent, the more knowledgeable, the more creative, more innovative. And there are no hormones for those attributes. A man is as likely as a woman to be intelligent, innovative, creative. We have evolved. But our ideas of gender have not evolved very much.’

In *Spoekkloven* laat socioloog Jan Willem Duyvendak iets opmerkelijks zien: alle kloven in Nederland, tussen hoog- en laagopgeleid, burger en bestuur, mensen met en zonder migratieachtergrond, man en vrouw, zijn de afgelopen decennia kleiner geworden. Alleen de kloof tussen arm en rijk blijft groeien.

Toch groeit onze woede over ongelijkheid. Duyvendak noemt dit ‘affectieve polarisatie’: niet de feitelijke verschillen zijn toegenomen, maar onze verontwaardiging erover. We zitten in een pijnlijke eindfase van emancipatie, waarin groepen terecht gelijkheid opeisen maar

de resterende verschillen steeds slechter verdragen. Dit is de integratieparadox: naarmate het beter gaat, wordt een groep juist bozer en mondiger. Pas wanneer onderdrukking afneemt, ontstaat er ruimte om te protesteren.

Tegelijk zie je ook altijd weer een backlash ontstaan op het dichten van kloven. Degenen in machtsposities voelen zich bedreigd, zijn bang om ingehaald te worden en gaan er alles aan doen om hun positie te verzekeren. Zie bijvoorbeeld de trend rond abortusrechten: die worden wereldwijd ineens weer ter discussie gesteld.

Feminisme: een antwoord op het systeem

Elke beweging kent een tegenbeweging. Bij kapitalisme is dat communisme. En tegenover de patriarchale structuur staat feminisme: de beweging die ongelijkheid zichtbaar maakt en bestrijdt. Feminisme draait, net als andere emancipatiebewegingen, niet om vrouwen boven mannen plaatsen, maar om gelijke rechten, kansen en waardering voor iedereen, ongeacht gender.

Het vraagt om gelijke beloning, maar ook om eerlijke verdeling van zorg, om ruimte voor herstel na bijvoorbeeld bevalling, en om waardering voor onbetaald werk. Feminisme erkent dat niet alle vrouwen dezelfde positie of ervaring hebben. Onze identiteit bestaat uit meerdere lagen – zoals huidskleur, klasse, beperking en seksuele oriëntatie – die elkaar kunnen versterken of verzwakken. Dat heet intersectionaliteit: het snijvlak waar verschillende vormen van ongelijkheid samenkomen. Een witte, hoogopgeleide vrouw ervaart bijvoorbeeld andere barrières dan een zwarte vrouw, een vrouw met een beperking of een queer vrouw. Als witte, heteroseksuele vrouw heb ik privileges die zij niet (allemaal) hebben.

Feminisme wordt soms verkeerd begrepen als iets van strijdlust, boosheid of zelfs mannenhaat, maar in de kern gaat het over vrijheid. De vrijheid om keuzes te maken die écht van jezelf zijn, los van druk,

angst of schuld. Dat feminisme is nog steeds nodig. Niet omdat vrouwen zwak zijn, of omdat mannen dat zijn, maar omdat systemen hardnekkig zijn.

De victoriaanse rechtsgeleerde Henry James Sumner Maine schreef in 1861 het invloedrijke boek *Ancient Law*. Zijn stelling was voor die tijd vooruitstrevend: primitieve samenlevingen zijn patriarchaal, moderne samenlevingen kennen gendergelijkheid. Vrouwenemancipatie zou een natuurlijk gevolg zijn van modernisering en vooruitgang.

Het is een aantrekkelijk idee. We willen graag geloven dat de tijd aan onze kant staat, dat vooruitgang vanzelf komt. Maar de geschiedenis leert ons iets anders. Gendergelijkheid ontstaat niet automatisch bij modernisering. Integendeel: het kapitalisme verslechterde juist de positie van vrouwen. Betaald werk werd mannelijk, onbetaald werk vrouwelijk. En ook vandaag zien we dat technologische vooruitgang niet per se tot meer gelijkheid leidt. AI-systemen versterken bestaande genderongelijkheid door traditionele opvattingen te reproduceren en te versterken.

Hoogleraar moderne politieke geschiedenis Annelien de Dijn laat zien dat emancipatie niet het resultaat is van automatische processen, maar van collectieve actie. De feministische golven. De suffragettes. De vrouwen die staakten, demonstreerden, schreven, vochten. Zij brachten ons de verworvenheden waar we nu van profiteren.

Dat betekent: we kunnen niet achteroverleunen. We kunnen niet vertrouwen op een natuurlijk proces van vooruitgang. Elke vrijheid die we nu hebben, is ons gebracht door mensen die daarvoor streden. En elke vrijheid die we willen behouden of uitbreiden, vereist dat we dat zelf blijven doen.

Dit boek is dan ook feministisch, precies in de zin van het streven naar gelijkheid en vrijheid.

De wereld waarin ik leef – en jullie die dit lezen waarschijnlijk ook – is wat ook wel het mondiale Noorden wordt genoemd: de westerse, economisch welvarende wereld. Een wereld die gevormd is door eeu-

wen van kapitalisme en patriarchale waarden én structuren. Dat beïnvloedt hoe we denken, verlangen, liefhebben, opvoeden, werken en oordelen. Het zijn per definitie oneerlijke systemen. Verandering begint bij bewustzijn: door die systemen zichtbaar te maken ontstaat ruimte om anders te kiezen. Eerlijker, vrijer. Keuzes die wél van ons zijn.

Terwijl ik dit schrijf, kijk ik naar de serie *Hila voorbij de Taliban*. Ik zie vrouwen die als man verkleed op motoren rijden om te kunnen werken. Meisjes die stiekem les krijgen in illegale scholen. Vrouwen die niet zomaar naar buiten mogen, niet met elkaar mogen praten en verdwijnen uit het openbare leven. Voor hen is ongebonden leven een duidelijke actieve daad van verzet. Ook zij zoeken naar hun authenticiteit, naar wie zij zijn in de aanwezigheid van een zeer beklemmende en levensbedreigende patriarchale structuur.

Het confronteert me met mijn privilege: de vrijheid om dit boek te schrijven, om te twijfelen aan idealen, om überhaupt keuzes te kunnen maken. Die vrijheid is niet vanzelfsprekend. Niet daar, maar ook niet hier. Vrijheid moet overal, altijd opnieuw worden bevochten en beschermd. De moed van andere vrouwen herinnert me eraan dat wat ik hier ontrafelen mag, voor hen letterlijk levensgevaarlijk is om na te streven.

Nu je het kader kent – het patriarchaat, het kapitalisme, hun vervlochten geschiedenis, de feministische strijd – kunnen we terugkeren naar waar het begon: bij die concrete momenten waarop ik voelde dat iets niet van mij was. Want zo werken die grote systemen: niet abstract en ver weg, maar via heel concrete idealen over hoe je als vrouw hoort te zijn. Het brave meisje. Het mooie meisje. De perfecte moeder. In de hoofdstukken die volgen, ontrafel ik die idealen. Een voor een. Niet omdat ik alle antwoorden heb, maar omdat begrijpen het begin is van loskomen. Om uiteindelijk dichterbij het antwoord te komen van die ene vraag: wat wil ik nu écht?

Laten we beginnen.